

ЗНАЧЕННЯ ВСЕСВІТНЬОЇ МИТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

ТЕРЕЩУК Ю.В. - кандидат юридичних наук, заступник начальника
Буковинської митниці Державної митної служби України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3082-9663>

УДК 342.9

DOI 10.32782/LAW.UA.2023.4.38

Автором досліджено роль Всесвітньої митної організації в діяльності митних органів України. Встановлено, що Всесвітній митній організації належить центральне місце на міжнародній арені в питаннях регулювання міжнародних відносин, пов'язаних з вирішенням питань у митній сфері. Аналізуючи наукові позиції, досліджено історичні етапи створення Всесвітньої митної організації. Метою статті є виокремлення значення Всесвітньої митної організації в діяльності митних органів України на основі аналізу специфіки створення та функціонування даної міжнародної організації. У статті розглянуто основні функції Всесвітньої митної організації, закріплені Конвенцією про створення Ради митного співробітництва 1950 року. З'ясовано, що одним з ключових міжнародних документів, прийнятих в межах Ради митного співробітництва, є Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур 1973 року. Зазначено, що положення обов'язкового для держав-учасниць Загального додатка оновленої Кіотської конвенції є універсальними. Автором досліджено членство України у Всесвітній митній організації та конвенції, стороною в яких вона виступає. Висвітлено значення мережі регіональних вузлів (центрів) зв'язку із обміну інформацією у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків та іншими митними правопорушеннями Всесвітньої митної організації. Підкреслено важливу роль Всесвітньої митної організації в міжнародному митному регулюванні з огляду на розробку і впровадження міжнародних стандартів та ін-

струментів для гармонізації митних процедур серед держав-членів.

Ключові слова: Всесвітня митна організація, Рада митного співробітництва, міжнародні стандарти, митні органи, Кіотська конвенція.

Постановка проблеми

В сучасних умовах глобалізації міжнародна торгівля займає центральне місце в економіці будь-якої країни. Всесвітня митна організація сприяє спрощенню митних процедур, що, у свою чергу, полегшує міжнародну торгівлю. Для України інтеграція в світову економічну систему є важливим стратегічним завданням, оскільки одним з головних завдань реформування митної служби України є її адаптація до міжнародних стандартів та вимог. Впровадження передових практик та технологій, рекомендованих Всесвітньою митною організацією, дозволяє підвищити ефективність і прозорість роботи митних органів, знижуючи корупційні ризики та підвищуючи довіру до митної служби. Крім того, Всесвітня митна організація відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки міжнародної торгівлі, зокрема у боротьбі з контрабандою та незаконним обігом товарів. Україна прагне до інтеграції в Європейський Союз, а одним з ключових аспектів цієї інтеграції є відповідність митних процедур європейським стандартам. Всесвітня митна організація, співпрацюючи з Європейським Союзом, пропонує стандарти та

рекомендації, які можуть бути використані для гармонізації митного законодавства України з європейським. Беручи до уваги зазначене, дослідження ролі та значення Всесвітньої митної організації в діяльності митних органів України є актуальним і важливим для розуміння того, як міжнародна співпраця може сприяти розвитку національних інститутів, підвищенню економічної ефективності та забезпеченню безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанням права міжнародних організацій присвячено низку наукових робіт відомих юристів-міжнародників, таких як: І.І. Лукашук, О.О. Шibaєва, Т.М. Нешатаєва, В. Моравецький, Т.І. Левицький, а міжнародне митне право досліджували К.К. Сандровський та К.Г. Борисов. Крім цього, необхідно згадати ґрунтовний вклад у вивчення правової регламентації діяльності саме Всесвітньої Митної Організації, що внесли С.В. Ківалов, С.М. Перепьолкін та Н.Є. Буваєва [1, с. 285]. Разом з тим, додаткового дослідження потребує з'ясування ролі Всесвітньої митної організації в діяльності митних органів України.

Метою статті є виокремлення значення Всесвітньої митної організації в діяльності митних органів України на основі аналізу специфіки створення та функціонування даної міжнародної організації.

Вклад основного матеріалу

У сучасних умовах інтернаціоналізації та глобалізації кожна країна прагне розширити свої зовнішньоекономічні зв'язки та сприяти розвитку зовнішньої торгівлі з усіма країнами світу. Важливу роль у цьому процесі відіграє державна митна політика та діяльність відповідної системи митних органів. Всесвітній митній організації належить центральне місце на міжнародній арені в питаннях регулювання міжнародних відносин, пов'язаних з вирішенням питань у митній сфері. Всесвітня митна організація проголошує чесне, прозоре та передбачливе митне середовище,

внаслідок створення якого повинна розвиватись національна економіка та підвищуватись соціальний добробут країн, що є членами організації. Звичайно, що міцна національна економіка країни буде привабливою для інших економік світу, що, як наслідок, сприятиме процвітанню міжнародної торгівлі та водночас зробить можливою ефективну боротьбу із транснаціональною злочинною діяльністю [2, с. 161].

У 1947 році, у період створення Генеральної угоди з тарифів і торгівлі, почав функціонувати створений тринадцятьма західноєвропейськими державами Митний комітет з метою порівняльного дослідження різних аспектів митної справи, у тому числі митних процедур у країнах-учасниках, уніфікації цих процедур, створення єдиної товарної номенклатури, а також прийняття єдиних правил оцінки товарів з митними цілями. Наприкінці 1950 р. було підготовлено три проекти конвенцій, які стали основою сучасного міжнародного митного права. Одна з них стала засновницьким актом найбільшої міжнародної організації з митних питань - Конвенція про створення Ради митного співробітництва (Customs Cooperation Council), підписана в Брюсселі 15 грудня 1950 р. Вона набула чинності 4 листопада 1952 р., і ця дата є точкою відліку діяльності Ради митного співробітництва [3, с. 170].

Основні функції Ради митного співробітництва закріплені у статті III Конвенції про створення Ради митного співробітництва, серед яких:

a) вивчення всіх питань, що стосуються митного співробітництва, якому Договірні Сторони погодилися сприяти згідно з основними цілями цієї Конвенції;

b) вивчення технічних аспектів митних систем, так само як і пов'язаних із ними економічних чинників, з метою запропонування членам Ради практичних засобів досягнення якомога вищого рівня погодженості та однаковості;

c) підготовка проектів конвенцій і поправок до конвенцій, а також внесення рекомендацій щодо їх прийняття зацікавленими Урядами;

d) розробка рекомендацій, що забезпечують однакове тлумачення і застосування конвенцій, укладених як у результаті роботи Ради, так і конвенцій, що стосуються номенклатури для класифікації товарів у митних тарифах і оцінки товарів у митних цілях, підготовлених Групою по вивченню можливості створення Європейського Митного Союзу, а також здійснення з цією метою функцій, які йому можуть бути прямо приписані цими конвенціями відповідно до їх положень;

e) розробка примирювальних рекомендацій для вирішення спорів по тлумаченню і застосуванню конвенцій, згаданих вище в пункті d), відповідно до положень цих конвенцій; сторони спору можуть заздалегідь домовитися вважати для себе рекомендації Ради обов'язковими;

f) забезпечення розповсюдження інформації, що стосується митного регулювання і процедур;

g) подання зацікавленим урядам за своєю ініціативою або за їх проханням інформації або порад по митних справах згідно з основною метою цієї Конвенції і внесення в зв'язку з цим рекомендацій;

h) співробітництво з іншими міжурядовими організаціями з питань, що входять до її компетенції [4].

Одним з ключових міжнародних документів, прийнятих в межах Ради митного співробітництва, є Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 року. Відповідно до статті 2 даної Конвенції, кожна з Договірних Сторін приймає на себе зобов'язання сприяти спрощенню і гармонізації митних процедур та з цією метою дотримуватися, відповідно до положень цієї Конвенції, Стандартних правил, Стандартних правил з перехідним терміном та Рекомендованих правил, що містяться у Додатках до цієї Конвенції. Однак ніщо не перешкоджає Договірній Стороні надавати умови більш сприятливі, ніж ті, що ними передбачені, і кожній з Договірних Сторін рекомендується по можливості ширше надавати такі більш сприятливі умови [5].

Положення обов'язкового для держав-учасниць Загального додатка оновленої

Кіотської конвенції є універсальними. Про це свідчить той факт, що в кожному розділі Спеціального додатку є Стандартне правило, відповідно до якого процедура, викладена в цьому розділі, регулюється даним конкретним розділом. Таким чином, у всіх державах-учасниках оновленої Кіотської конвенції, незалежно від вибору ними для підписання того чи іншого Спеціального додатка, повинні діяти однакові національні правові митні норми, розроблені на основі Стандартних правил Загального додатка Кіотської конвенції [6, с. 64].

Україна стала членом Ради митного співробітництва з 10 листопада 1992 року. Після вступу до Всесвітньої митної організації Україна стала стороною її семи конвенцій: Конвенції про створення Ради митного співробітництва, підписаної 15 грудня 1950 року; Митної конвенції, що стосується контейнерів, підписаної 2 грудня 1972 року; Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція), підписаної 18 травня 1973 року; Міжнародної конвенції про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства (Конвенція Найробі), підписаної 9 червня 1977 року; Міжнародної конвенції про гармонізовану систему опису та кодування товарів, підписаної 14 червня 1983 року; Конвенції про тимчасове ввезення (Стамбульська конвенція), підписаної 26 червня 1990 року; Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (Доповнена Кіотська конвенція), прийнятої 26 червня 1999 року [7, с. 122].

Як зазначає І.М. Колодій, Всесвітня митна організація забезпечує процес конвенціональної інституціоналізації світової торгівлі соціальної спрямованості. Перспектива розвитку Всесвітньої митної організації реалізується в можливостях її трансформації в об'єкт інноваційного удосконалення людства. Це положення поряд з розробкою конвенціональної інституціональної системи торгівельно-митної політики в рамках соціального інституту міжнародного митного співтовариства, та-

кож передбачає повноцінні зусилля всіх адміністративних органів держав-учасниць міжнародних організацій в реалізації всіх конвенціональних інститутів. Місія Всесвітньої митної організації полягає у формуванні спільної всесвітньої та національної внутрішньо торгівельної та митної політики. Спираючись на принцип узгодженості, Всесвітня митна організація передбачає створення сприятливого правового, економічного та стабільного простору, утворюючого умови для збереження та розвитку національного господарства, що не суперечить тенденціям та структурам міжнародних господарських відносин [8, с. 7].

Аналізуючи діяльність Всесвітньої митної організації, Я. І. Музика звертає увагу, що Всесвітня Митна Організація у рамках співпраці своїх членів на регіональному рівні, створила мережу регіональних вузлів (центрів) зв'язку із обміну інформацією у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків та іншими митними правопорушеннями. Такі центри розміщуються в одній зі столиць держав, що входять до цього регіону. Наприклад, центр зв'язку для країн Центральної та Східної Європи знаходиться у м. Варшава (Польща) [9, с. 87]. Прокоментуємо щодо цього, що таке розташування сприяє зручності та ефективності співпраці між країнами, а також дозволяє швидше реагувати на загрози та координувати дії на регіональному рівні. Крім того, центри активно співпрацюють не лише з митними службами країн-членів, але й з іншими міжнародними організаціями, такими як Інтерпол, ООН та регіональними організаціями, що сприяє створенню глобальної мережі співпраці у боротьбі з протиправною діяльністю.

Висновки

Всесвітня митна організація відіграє ключову роль у міжнародному митному регулюванні, оскільки розробляє і впроваджує міжнародні стандарти та інструменти для гармонізації митних процедур серед держав-членів. Організація координує міжнародні зусилля з боротьби з

контрабандою та іншими митними правопорушеннями. Це включає обмін інформацією, координацію спільних операцій та розробку стратегій для протидії незаконній діяльності. Крім того, важлива роль Всесвітньої митної організації полягає в активній роботі над ініціативами з підвищення безпеки міжнародних ланцюгів постачання та одночасного спрощення торгівельних процедур через впровадження передових практик і технологій.

Всесвітня митна організація проводить навчання та надає технічну допомогу для підвищення кваліфікації митних служб, що включає організацію семінарів, тренінгів та програм обміну досвідом, сприяючи підвищенню професійного рівня працівників митних органів у різних країнах. У свою чергу, збір та аналіз статистичних даних, дослідження нових тенденцій у міжнародній торгівлі та митному регулюванні допомагають країнам-членам приймати обґрунтовані рішення на основі актуальної інформації та прогнозів.

Всесвітня митна організація має значний вплив на діяльність митних органів України. Завдяки співпраці з даною Організацією Україна має можливість модернізувати митні процедури, підвищити їх ефективність, забезпечити безпеку торгівлі та покращити загальний рівень митного адміністрування.

Література

1. Музика Я. І. Статут Всесвітньої митної організації як міжнародний договір особливого роду (*sui generis*). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. № 8. С. 285-289.
2. Панов І. О. Роль Всесвітньої митної організації в організації управління митною справою. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 2019. С. 160-162.
3. Кредісов А., Бережнюк І. Всесвітня митна організація як інститут управління митною справою на міжнародному рівні.

Журнал європейської економіки. 2009. Т. 8, № 2. С. 168-190.

4. Конвенція про створення Ради митного співробітництва 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_184#Text

5. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text

6. Денисенко С. І. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур як базовий міжнародний договір у сфері митної справи. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Суми : Сумський державний університет, 2023. С. 62-66.

7. Нижникова В. В. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері митної справи. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Правознавство*. 2015. Т. 20. Вип. 2 (27). С. 121-128.

8. Колодій І. М. Всесвітня митна організація: структура та функції. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*. 2015. № 1 (1). С. 5-12.

9. Музика Я. І. Правовий статус Всесвітньої митної організації: дис...канд. юрид.наук: 12.00.11 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2015. 200 с.

SUMMARY

The author researches the role of the World Customs Organization in the activities of the customs authorities of Ukraine. It is established that the World Customs Organization occupies a central position in the international arena in terms of regulating international relations related to customs issues. Analyzing the scientific positions, the author examines the historical stages of the World Customs Organization's establishment. The purpose of the article is to highlight the importance of the World Customs Organization in the activities of the customs authorities of Ukraine based on the analysis of the specifics of establishment and functioning of this international organization. The article examines the main functions of the World Customs Organization enshrined in the Convention establishing a Customs Co-operation Council of 1950. It is found that one of the key international documents adopted within the framework of the Customs Co-operation Council is the International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures of 1973. It is noted that the provisions of the General Annex of the updated WCO Kyoto Convention, which is binding on the States Parties, are universal. The author examines Ukraine's membership in the World Customs Organization and the conventions to which it is a party. The author highlights the importance of the network of regional communication nodes (centres) for the exchange of information in the field of combating drug trafficking and other customs offences of the World Customs Organization. The author emphasizes the important role of the World Customs Organization in international customs regulation in terms of development and implementation of international standards and instruments for harmonization of customs procedures among its member states.

Keywords: the World Customs Organization, the Customs Co-operation Council, international standards, customs authorities, the Kyoto Convention.